

TERMÉS

Trianon, 100

Drasche-Lázár Alfréd, a trianoni békediktátum aláírója

1920 májusában a versailles-i békekonferenciáról hazatért delegáció, mivel nem tudta elérni célját, a békefeltételek megváltoztatását, lemondott, és azt javasolta a kormánzatnak, hogy a kényszerhelyzetre hivatkozva Magyarország írja alá a békeszerződést, amelynek aztán majd a későbbiekben kiharcolja a revízióját.

A konferencia a békeszerződés elfogadását ultimátumszerűen meghatározott naphoz kötötte. Praznovszky István, a béke delegáció titkára Versailles-ban közölte, hogy „*a magyar kormány kényszerhelyzetében aláveti magát a békeparancsoknak*”. Megállapodtak, hogy a békeszerződést június 4-én, pénteken írják alá a Grand Trianon kastélyban. Ezt a díszes palotát azért választották színhelyül, mert a magyar nemzet konzervatív gondolkodását, történelméhez és tradíciójához való ragaszkodását akarták bizonyos szempontból respekálni. Az antant a magyar békeszerződés aláírásánál ragaszkodik a fényes keretekhez, és igyekeztek úgy beállítani, hogy annak tulajdonképpen örömnaphoz kellene lennie, hiszen Magyarország az Osztrák–magyar Monarchia keretén belül mindig küzdött a függetlenségért, és a béke most végre a magyar állami önállóság és függetlenség kezdetét jelenti. A palotát XIV. Lajos építtette egy Trianon nevű falu helyén Madame Maintenon részére.¹

Az eredeti delegáció vezetője, Apponyi Albert vállalta volna az aláíró szerepét, mert nem volna helyes, ha személyileg kivonná magát az aláírás alól, ha már ő ajánlotta, hogy írják alá. Azonban nem fogadták el önfeláldozó felajánlását, és megkezdődött az aláírók személyének keresése. Sokféle szempont szerint kellett dönteni: az antant feltételei szerint egy aktív minisztert és egy magas rangú diplomatát kell választani. Hogy a politikai államtitkárok is kormánytagnak minősülnek-e, és így miniszterek helyett ők is aláírhatnak-e, arról vita alakult ki. Ezenkívül a kormány elhatározta, hogy az új határok közé szorított Magyarország területéről származó személyeket fognak küldeni, nehogy a határon túlra rekedt magyarságot megsértsék. Ezért nem jöhetett szóba gróf Teleki Pál külügyminiszter, mert Erdélyből származott, de ellene egyébként is hevesen tiltakoztak.

A magyar minisztertanács a május 30-i ülésen úgy határozott, hogy Soós Károly honvédelmi minisztert, Pekár Gyula vallás- és közoktatásügyi államtitkárt és Drasche-Lázár Alfréd rendkívüli követet és meghatalmazott minisztert bízta meg az aláírással. Másnap azonban mind Soós, mind Pekár visszaléptek, előbbi azért, mert csak Horthy Miklós kérésére lenne hajlandó erre a tetre, de nem ő kérte fel, utóbbi azért, mert 82 éves apja, aki annak idején átélte a világosi fegyverletételt, ultimátumot adott neki. Így tehát Drasche-Lázár mellé új megbízottat kellett választani, úgy, hogy az aláíróknak még aznap este el kellett

¹ Egy francia csendőrtiszt majdnem megakadályozta a trianoni béke aláírását. Visszaemlékezés 1920. június 4-re! Tizenhetedszer fordul az emlékezetes nap. Pesti Hírlap 1937. június 4. 15.

indulniuk Párizsba. Bár az ötletek egymás után születtek, egyik javasolt személy sem váltalta a tettet, vagy a felettese nem engedte.

Szóba került az is, hogy gróf Teleki Pál vonuljon el egy hétre, és addig Kánya Kálmánt vagy Drasche-Lázár Alfrédot egy hétre nevezzék ki külügyminiszterre, aztán az aláírás után kapjon egy követi megbízást. Nem ez a változat valósult meg.

Simonyi-Semadam Sándor miniszterelnök a minisztertanácsi ülésen tett kijelentése szerint a legalkalmasabb Benárd Ágost népjóléti és munkaügyi vagy Ferdinandy Gyula igazságügyminiszter lenne. Ferdinandy azonban helytelennek tartotta, hogy az igazságügyminiszter írja alá a Magyarország elleni legnagyobb igazságtalanságot, de amúgy is megszállt területről származik. Benárd viszont úgy nyilatkozott, hogy bár minden érzéke a leghatározottabban tiltakozik ez ellen, olyan érzés fogja el, mintha ráparancsolnának, hogy menjen rabolni és betörni, belátja azonban, hogy ezt az áldozatot meg kell hoznia valamelyik miniszternek. Csak annyi kérése van, hogyha a jövőben születik egy másik szerződés, amely ennek az igazságtalanságát megszünteti, annak az aláírásánál is jelen lehessen.

A kormány jegyzőkönyvileg úgy határozott, hogy Benárd Ágoston népjóléti és munkaügyi miniszter és Drasche-Lázár Alfréd rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter írja alá a békét.² Egyúttal azt is kijelentették, hogy ha emiatt Benárdnak le kellene mondani a miniszterségről, akkor a kormány szolidaritást vállal vele, és az egész kabinet lemond. A megbízottak kíséreléssel június 1-jén este 9-kor indultak a Keleti pályaudvarról. Június 3-án érkeztek Versailles-ba. Aznap kicserélték megbízóleveleiket a helyiekkel, és a pecsétek is rákerültek a szerződésre.

Az aláírás időpontja június 4-én délután fél 5-re volt kitűzve. A párizsi előkelő körökből sok úr és hölgy jelentkezett belépőjegyért, de a jegyek kiadását megrostálták és a kastélyt nagy karhatalmi készültséggel vették körül. Ez a karhatalom majdnem megakadályozta a békeszerződés aláírását. Ugyanis, amikor délután 4 óra előtt a magyar békedelegátusok autója, melyben Benárd, Drasche-Lázár, Praznovszky és Henry angol ezredes ültek, a trianoni palota vasrácsos kapujához érkezett, ahol nagy tömeg várakozott, a parancsnokló francia csendőrtiszt nem akarta az autót bebocsátani. Henry ezredes rendkívül izgatott lett, vitatkozni kezdett a csendőrtiszttel és ezt az alkalmat Praznovszky ügyesen felhasználta, és a csendőrtisztnak adott igazat:

„– Nagyon helyes! Mi nem helyezünk súlyt arra, hogy aláírjuk a békeszerződést. Nem tesz semmit, ha nem engednek be. Gyerünk vissza!”

Henry alezredes azonban izgatottan követelte a bebocsátást:

Drasche-Lázár Alfréd 1925 körül
(Strelisky felvétele, Magyar Nemzeti Múzeum, Történeti Fényképtár)

² Berez Sándor: Izgalmas, drámai jelenetek előzték meg a magyar békemeghatalmazottak kiküldését. Pesti Hírlap 1930. június 4. 4–5.; A tízéves trianoni erőszak eddig ismeretlen megrázó részletei. Kiskunhalas Helyi Értesítője 1930. június 11. 3.

„– Örültség, amit velünk tesznek! Mit gondolnak? Nem látja, hogy ezredes vagyok, az özszekötőtisztek főnöke? A magyar béke aláírása nem múlhat ilyen kis adminisztratív copfon!”

A csendőrtiszt nagy nehezen beengedte a magyar aláírókat és kísérőiket, akik a trianoni palota oszlopcsarnokán át haladtak a baloldali szárnyon kijelölt nagyterem felé. Közben a francia hadsereg katonái némán álltak sorfalat mellettük. A kerten keresztül kísérték át őket az aláírás színhelyére, egy hosszú, nagy terembe. Amikor beléptek, nagy csendben fogadták a magyarokat. A teremben több száz főnyi közönség, rengeteg újságíró és fényképész volt jelen, és természetesen 22 hatalom képviselője, akik arcán izgalom ült.

Fél 5-kor Millerand francia elnök mondott egy rövid beszédet, melyben felszólította a magyar delegátusokat a békeszerződés aláírására. Elsőként Benárd lépett az asztalhoz, és a cilinderét az asztalra téve, kesztyűjét beledobva, rideg mozdulattal, álló testhelyzetben hirtelen rákanyarintotta a nevé a békeszerződés utolsó oldalára. Utána Drasche-Lázár következett, aki leült, és úgy írt alá. Állítólag elkeseredésében az aláírás után földhözvágta a tollat, amely ezért sérülten van kiállítva. Benárd a szállodából hozott olcsó tollat, és azzal írta alá a szerződést, majd széttörte, hogy ez ne lehessen emléktárgy.

A *Chicago Tribune* tudósítója az aláírási ceremónián a magatartásukat egészen különösen írta le: „A két magyar minden feszélyezettség nélkül, mégis könnyed habozással odalépnek a kis asztalhoz, amelyen a szerződés hever és azt aláírásukkal látják el. [...] A versaillesi szerződést oly közömbös nemtörődomséggel írták alá.”³

Az aláírás után közvetlenül Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia képviselői összeültek afeletti örömeikben, hogy sikerült Magyarországot feldarabolniuk. Ez felháborította a magyarokat, de magukban tartották érzéseiket, a visszaemlékezéseikben viszont kiemelik.

A magyar delegátusok a békeszerződés aláírása után távoznak a Grand Trianon-kastélyból, elől a kalapját tartó úr Benárd Ágoston, mögötte félig takarásban Drasche-Lázár Alfréd (Pesti Napló 1928. június 5. 2.)

Ezután a magyarokat az oldal-szárny nagy lépcsőjén kísérték le. A palota udvarába időközben felállítottak egy díszszázadot. „Amint a magyar delegátusok a lépcsőn át távoztak, felhangzott a díszszázad parancsnokának vezényszava: *Garde á vous!* [Vigyázz!] *Présentes armes!* [Fegyverrel tiszteleg!] A francia katonaság tisztelgett, a kürtök szóltak, a dob pergett, és a francia zászlót meghajtották Magyarország kiküldöttei előtt.”⁴

A küldöttek még egy hétig maradtak Franciaországban, mielőtt hazatértek.

Ki volt Drasche-Lázár Alfréd és miért kapta a megtiszteltetésnek nem nevezhető feladatot?

3 Egri Népujság 1920. június 2. 2.

4 Egy francia csendőrtiszt majdnem megakadályozta a trianoni béke aláírását. Visszaemlékezés 1920. június 4-re! Tizenhetedszer fordul az emlékezetes nap. Pesti Hírlap 1937. június 4. 15.; 1920 június 4 délután 4 óra 30 perc. Hogyan írták alá a trianoni szerződést. Felvidéki Magyar Hírlap 1939. június 4. 4.

Thordai Drasche-Lázár Alfréd 1875. június 15-én született Dorogon Drasche Arthur és thordai Lázár Ilona fiaként. Keresztapja Heinrich Drasche von Wartinberg, az apja nagybátyja.⁵

Arthur ekkor a dorogi bányánál dolgozott mint földmérő. Szakíróként a *Bányászati és Kohászati Lapok*ban sok cikke megjelent. Később bécsi bányaigazgatóként írnak róla az újságok, egészen 1940-ben, 90 éves korában bekövetkezett haláláig. A dorogi bánya Alfréd születésekor annak a Kőszénbánya 's Téglagyár Társulat Pesten elnevezésű részvénytársaságnak a kezelésében állt, amely a termékeit Drasche márkanéven hozta forgalomba, mivel eredetileg a család (előbb Alois Miesbach, majd az unokaöccse, Heinrich Drasche) tulajdonában álló kőbányait, a Gubacsi és Pasaréti úti téglagyárakat, valamint az Esztergom környéki és szászvári szénbányákat működtette. Heinrich Drasche 1868-ban adta el ezen érdekeltségeit a Magyar Általános Hitelbanknak, amely részvénytársaságot alakított a további üzemeltetés céljából. A szerződést a család részéről Drasche Gusztáv, Heinrich fivére, Arthur apja (tehát Drasche-Lázár Alfréd nagyapja), a családi vállalkozás magyarországi képviselője írta alá, aki parancsba kapta, hogy tanuljon meg magyarul, és ezen a nyelven tárgyaljon a hivatalokkal és az üzleti partnerekkel. Drasche Gusztáv Magyarországon élt és dolgozott, beszélt magyarul, magyar feleségei voltak, utódai magyarokká váltak.⁶

Thordai Lázár Ilona egy erdélyi nemesi család utolsó sarja. Apja, Lázár Jakab erdészmeister, a fogarasi m. kir. ménesuradalom igazgatója, aki 1867-től a selmeczi akadémián elsőként tartott magyar nyelvű előadásokat. Az esküvőt 1874-ben tartották Fogarason, de az ifjú pár Bécsbe költözött, ahová Jakab is követte őket, évente hazalátogatva Erdélybe. Mivel nem volt fiúörököse, nemességét, amelyet őse Báthory Gábor erdélyi fejedelemtől kapott 1608-ban, a vejére, Drasche Arthurra és annak családjára örökítette.⁷ 1878-ban meg is jelenik a királyi engedély a névegyesítésről és nemességát ruházásról a közlönyben, majd 1883-ban a magyar nemesek sorába is felveszik a családot.⁸

Ami azt is jelenti, hogy Drasche-Lázár Alfréd eredetileg Drasche Alfréd néven született, és csak később javították át az anyakönyvi bejegyzést.⁹

Alfréd a bécsi Collegium Theresianumban tanult. Az intézet eredetileg középiskolaként működött, majd a modern nyelveket és a jogi tanulmányokat is felvéve az oktatási programjába, akadémia lett, az első két évet Bécsben, a 3–4. évet Budapesten töltötték a hallgatók.¹⁰ Alfréd a jogi fakultáson végezte tovább tanulmányait. 1897-ben a cs. kir. 7. (II. Vilmos német császárról és porosz királyról elnevezett) huszárezred tartalékos hadnagya lett.¹¹ 1900-tól fizetés nélküli segédfogalmazóként dolgozott a miniszterelnökségen. Közben, 1900. február 27-én megnősült: feleségül vette iklódi Szabó Irmát, Szabó Imre országgyűlési képviselő lányát.¹² Két lányuk született: Mária és Ilona.

Az első újsághírek 1902-ben jelentek meg róla, amikor a szíami trónörökös kísérelője volt annak budapesti látogatása során.¹³ A következő években még több más külföldi küldöttség kísérelését is rábízták.

5 Dorogi Szent József Plébánia, születési anyakönyv, 1875.

6 *Menyhárt Csaba*: Utazás a Drasche-név körül, Dorogi Füzetek 44. Dorog, 2013. 37.

7 Uo. 38.

8 Budapesti Közlöny 1878. augusztus 31. 1.

9 Dorogi Szent József Plébánia, születési anyakönyv, 1875.

10 A Pallas Nagy Lexikona. XVI. köt. 104; Révai Nagy Lexikona. 18. köt. 175.

11 Pesti Hírlap 1897. január 1., 19.

12 Magyarország 1900. február 21. 14.

13 A szíami trónörökös Budapesten. Budapesti Hírlap 1902. április 30. 6–7.; Magyarország 1902. május 1. 6–7.; Hazánk 1902. május 1. 8.; 1902. május 3. 8.

1904-től a Monarchia külügyminisztériumában dolgozik, ahol sikeres diplomatavizsgát tesz. Nagy hasznát veszik annak, hogy több idegen nyelven is folyékonyan beszél. 1906-tól a pénzügyminisztériumba kéri át magát, majd 1908-tól ismét a miniszterelnökségen dolgozik, ahol miniszteri titkár, az elnöki osztály vezetője és 1912-től miniszteri osztálytanácsos. Újabb és újabb osztályok vezetését bízzák rá.¹⁴

1906-tól jelentek meg tárcái, novellái a lapokban. 1908 decemberében bemutatták Pozsonyban, majd 1910-ben Pesten is első színművét: a *Viharos múlt* című háromfelvonásos vígjátékot, mely viharos sikert arat.¹⁵

Szépirodalmi művei mellett publicisztikai munkái is megjelentek a lapok hasábjain, többek között a turizmusról, a sportról, a párizsi színházi életről és más hasonló témákról.

1913-ban megjelent első könyve: *A nő, a kígyó és egyéb elbeszélések* című novelláskötet. A második kötet megjelenésére azonban sokat kellett várni. 1914-ben ugyanis Tisza István miniszterelnök megbízza a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetésével is.¹⁶

Tagja lett az 1914. július 24-én, tehát a háborús készülődések közepette a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztériumban létrehozott Hadi Felügyeleti Bizottságnak.¹⁷ Valójában ez a szerv volt az, amelynek hatására megjelennek az üresen hagyott sorok és hasábok a lapokban, bár őt tekintették a főcenzornak.

Az ő ötlete volt, hogy a miniszterelnök rendszeresen hívja magához a sajtó képviselőit és informálja őket, amit Tisza meg is tett, hetente fogadta őket.¹⁸ A vidéki újságíróknak jó volt a véleményük a sajtóosztályon tapasztalható hangulatról, melyet ő hozott be az osztály életébe, és amely nem a korábbi hivatalnokridégség volt.¹⁹

1917-ben megjelenik első regénye *Tűzpróba* címmel, amely káprázatos bombasiker arat. Mái rejtelmy, hogy miért. Valaki szerint a háborús papírhiány miatt a közönség ki volt éhezve a regényekre, így a legjobbkor jelent meg, mások szerint visszaélt sajtófélonki hatalmával, valaki szerint viszont azzal, hogy új hangot hozott: a romantikus történet a felső népréteg életéből a fess huszártisztekkel megnyerte elsősorban a női olvasókat: a háziasszonyok ábrándozva olvasták, a bakfisok pedig az unalmas tanórák alatt egymás közt cserélgették.²⁰ Tulajdonképpen minden írása ebben a közegben játszódik, témái változatlanok egész írói pályafutása alatt, amit észrevételez is a kritika, mint ahogy azt is, hogy csak a szalonban suttogott pletykák szintjén tárgyalja témáit, sosem merül el mélyrehatóan elemelve sem a szereplők jellemében, sem a kialakult élethelyzetekben.

A *Tűzpróba* első kiadása után egy hónappal megjelenik a második,²¹ fél évre rá a harmadik kiadás,²² 1923-ig hétszer adták ki. Még a megjelenés évében, 1917-ben megfilmesítik, a filmet hosszú évekig játszó a mozik, amely sajnos az idők folyamán elveszett.²³ 1920-ban bemutatják színdarab formájában is, bár annak első változata már 1909-ben kész volt, a

14 Kovács Lajos i. m.

15 Révai nagy lexikona 5. kötet: Csata–Duc, Budapest, 1912. 740.

16 Változás a kormány sajtóirodájában. Pesti Napló 1914. május 10. 3.

17 Vargháné Szántó Ágnes: A pécsi sajtó a Nagy Háború első két évében. Baranyai Történelmi Közlemények 7. A Nagy Háború emlékezete. A Dél-Dunántúl és az első világháború. A Baranya Megyei Levéltár Évkönyve MNL BaML, 2016. 295.

18 Tisza István és a sajtó. Hogyan informálta Tisza István a világháború alatt a sajtót. Ujság 1940. május 5. 6.

19 Budapesti Hírlap 1915. május 30. 15.

20 Székely Jenő kritikája a Tied az élet c. regényről. *Bangha Béla* (szerk.): Magyar Kultúra. Társadalmi és tudományos szemle 9. évf. Budapest, 1922. 115.

21 Nyírvidék 1917. március 15. 2.

22 Tolnavármegye és a Közérdek 1917. október 18. 3.

23 <https://www.hangosfilm.hu/filmografia/tuzproba>

Nemzeti Színház bírálóbizottsága el is fogadta, mégsem mutatták be akkoriban.²⁴ A színházban még egy sikere volt: *Boldogság* című darabja 1918-ban mutattatott be a Vígszínházban, szintén szép sikerrel.²⁵

A könyvsiker után a kiadók egymás után jelentetik meg írásait, másfél év alatt két regény, két novelláskötet és a *Boldogság* színdarab jelenik meg a nevével könyvben. A *Tűzpróba* folytatása, a *Tűzkereszt* kapcsán azonban már lesújtó kritika is megjelenik: Sík Sándor csekély költői érrel megáldott dilettánsnak nevezi őt, akinek feltűnése a regényirodalomnak semmi nyereséget nem jelent.²⁶

Tisza István leköszönése után ő is elhagyja a sajtóosztályt. 1918-ban a Károlyi-kormányzat az önálló magyar külügyminisztérium szervezésével bízta meg,²⁷ amelynek adminisztratív államtitkára lesz.²⁸ Közben családi tragédia éri: 1918 őszén spanyolnáthában meghal felesége és Mary lánya.²⁹ A Tanácsköztársaság alatt is a külügyben szolgál eleinte, de 1919 júliusának elején elhagyja állását és Balatonfüreden bujkál, többek közt a vörösberényi Ángyánokkal, akik fontos szerepet fognak játszani az életében.³⁰ A Friedrich-kormányban ismét a külügyminisztérium államtitkáráként szolgál.

1920 januárjában feleségül veszi Ángyán Arankát, aki nem sokkal korábban vált el Iklódy-Szabó Jánostól, Drasche-Lázár Alfréd sógorától. Gyermeük nem született, ennek ellenére a '30-as években a pesti társasági lapokban feltűnik egy Drasche-Lázár Éva, aki valószínűleg azonos a felesége 1918-ban született Iklódy-Szabó Éva néven anyakönyvezett lányával.

Ezután következett a trianoni aláírás. Drasche-Lázár Alfréd kezdettől fogva ott volt a jelöltek között. Mint a külügyminisztérium vezető tisztviselője az első között számíthatott erre a megtiszteltetésnek egyáltalán nem nevezhető feladatra. Csak évekkel később nyilatkozott a trianoni békéről: 1926-ban Szomaházy István készített vele interjút,³¹ 1927-ben egy frissen előkerült francia jegyzék okán beszélt, amely jegyzék hatására kedvezőbb is lehetett volna a béke.³²

Az 1921-es évben mutatták be a *Délibáb herceg* című operettet, amely az ő 1912-ben írt, és a *Tűzpróba*hoz hasonlóan akkor elutasított *Charley* című bohózatából készült. Ehhez sógora, Ángyán Béla, a Rózsavölgyi Zeneműkiadó igazgatója írt zenét, és Zágón István dalszövegeket. Ennek ötlete még a balatonfüredi bujkálás idején született. Ezzel az operettel nyitotta meg kapuit a Blaha Lujza Színház 1921. október 8-án. Ezt a darabot is szép sikerrel játszották, másfél hónappal később már az 50. előadást ünnepelethették.³³

1922-ben felroppen a hír, hogy ismét a sajtóosztályt fogja vezetni, azonban semmilyen állami pozíciót nem vállalt,³⁴ nyugdíjba helyeztette magát.³⁵

Ezután az irodalomnak és az üzleti életnek élt. Évente 1–2 regényét, novelláskötetét adta ki (köztük egy drámai költeményt is), azonban egyre csökkenő kritikusai és közönségi-

24 Budapesti Hírlap 1909. március 25. 15.

25 Pesti Napló 1918. június 2. 9.

26 –k. –r.: Drasche-Lázár Alfréd: *Tűzkereszt. Pintér Jenő* (szerk.): Irodalomtörténet. Budapest, 1919. 297–299.

27 Pécsi Napló 1918. november 9. 2.

28 Az Est 1918. december 19. 4.

29 Világ 1918. november 26. 9.

30 *Kovács Lajos* i. m. 13–15.

31 *Szomaházy István*: „Hogyan irtuk alá a trianoni békeszerződést?” Beszélgetés Drasche Lázár Alfréddal. Az Est 1926. június 9. 7.

32 Egyre jobban bonyolódik a Paléologue-jegyzék rejtélye. Pesti Napló 1927. szeptember 30. 2–3.

33 Hogy lesz egy vígjátékból operett. Színházi Élet 1921. 40. sz. 15–16.

34 8 órai Ujság 1922. március 5. 7.; Pesti Napló 1922. március 1. 1.

35 Pesti Napló 1922. augusztus 8. 9.

kerrel. Talán nem véletlenül, hiszen minden darabja ugyanabban a társadalmi közegben játszódik, és hiába várták tőle, a felszínnél sosem hatolt mélyebbre. A könyvei közül egy érdemel külön is említést: a fantasztikus témát választó, 2222 című regény, melynek főhőse egy 300 évvel későbbi világban találja magát. A kritika újra élénk lesz, azonban csalódást kell rögzíteniük: a társadalom- és jellemábrázolása most is felületes, nem újul meg írói eszköztára, a továbbiakban minden marad a régiben.³⁶ Voltak kritikusai, akik a nyelvtani és szóhasználatbéli magyartalanságokat és hibákat rótták fel neki.³⁷

Regényírói karrierje 1933-ban *Az egyenes út* című regénnyel zárul.

Az üzleti életben tulajdonosa és funkcionáriusa lett bizonyos vállalatoknak. Az elsőnek még 1919-ben. A 20-as évektől elhalmozzák igazgatótanácsi tagságokkal, van olyan vállalat, melynek elnök-vezérigazgatója lett. Olyan soknak, hogy a lapok tárgyalták, hogy egy ember ennyi mindenhez nem érhet, hiszen a legkülönbélebb, egymástól távol álló szaktevékenységű részvénytársaságban lett igazgatótag.³⁸

Ezen társaságok közül három érdemel külön is említést.

1928-ban igazgatótanácsi tagja, majd 1931-től elnöke lesz az IBUSZ Rt.-nek. A lappublikációi között korábban is voltak turisztikai írások, és 1927-ben főszerkesztője lett egy négy nyelvű, Magyarországot népszerűsítő utazási könyvnek. 1933-ban egy politikai felhangoktól kísért botrány után a vállalat napi ügyeinek intézését is átvette.³⁹ 1937-ben a következő évben Budapesten rendezendő XXXIV. Eucharisztikus Világkongresszus előkészítő munkáiba a nagy európai idegenforgalmi irodák képviselőit is meghívták, és az IBUSZ is bekapcsolódott a munkába. Drasche-Lázár Alfréd az IBUSZ elnökeként tagja volt az előkészítő bizottságnak.⁴⁰ 1938-ban köszönt le az elnökségről.⁴¹

A másik érdekes pozícióját a családja egykori vállalatánál töltötte be. 1937-től igazgatótanács-tag, majd 1939-től alelnök lesz a Kőszénbánya 's Téglagyár Társulat Pesten (azelőtt Drasche) cégnél. Ez az a kőbányai téglagyár, mely a keresztapja tulajdonában volt, és ez birtokolta a dorogi szénbányát annak idején, ahol apja is dolgozott. Úgy került be a cégbe, hogy kifogást emelt a vállalatnak a termékeire használt *Drasche* márkanéve ellen, mire a vállalat így oldotta meg békésen a helyzetet. 1945. december 1-ig volt igazgatótanácsi tag.⁴²

Egy 1944-es kimutatás szerint a dorogi bányát birtokló Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársaságban is igazgatótag volt.⁴³

1944 augusztusában feleségével és Éva nevű nevelt lányával Ausztriába költözik. A világháborút követő fordulatban egymás után veszti el igazgatótagi helyeit.⁴⁴

A második világháborút követő politikai fordulat után, mivel gazdag nemes és részvénytársasági igazgatótag, vagyis „burzsuj” és „kizsákmányoló tőkés” volt, háborús bűnös-ként a Budapesti Néppügyészség eljárást indított ellene. A vádak szerint hírhedt jobboldali volt, aki jól használta ki a számára adódó lehetőségeket, és ezáltal hatalmas ingatlanvagyonra tett szert, majd az elsők között szökött nyugatra.⁴⁵

36 Kovács Lajos: Drasche-Lázár Alfréd munkái és bírálói. Dorogi Füzetek 20. Dorog, 1999. 80.

37 Székely Jenő kritikája a Tied az élet c. regényről. *Bangha Béla* (szerk.) i. m. 116–117.

38 A nagytőke és a felső ötszázak. *Előrs* 1928. május 27. 11–12.

39 Pesti Napló 1933. augusztus 26. 1–2.; *Ujság* 1933. augusztus 26. 5.

40 Óriási arányokban bontakozik ki az előkészítő nemzetközi értekezlet tanácskozásain az Eucharisztikus Világkongresszus. *Nemzeti Ujság* 1937. november 7. 8.

41 *Ujság* 1938. április 8. 11.

42 *Marksteinné Molnár Julianna*: Téglától a porcelánig, a Drasche gyár története. Budapest, 2019. 30.

43 Munka-állam vagyunk-e vagy sem? *Esti Ujság* 1944. június 2. 2.

44 Kossuth Népe 1945. június 21. 6.

45 Mentik a kivégzett és nyugatra menekült háborús főbűnösök vagyonát. *Igaz szó* 1946. december 14. 1–2.

1948 októberében a Dinnyés-kormány belügyminisztere (Kádár János) több más külföldön tartózkodó magyarral együtt őt és feleségét is haza kívánta hívni. Október-novemberben a *Magyar Közlöny* három számában közzétették a felhívást, miszerint jöjjenek haza és jelentkezzenek az ÁVH-nál.⁴⁶ Mivel erre az utolsó felszólítást követő 30 napon belül nem került sor, 1949 januárjában állampolgárság-megfosztásra és vagyonek kobzásra ítélték.⁴⁷

1949. augusztus 28-án a tiroli Mayrhofenben érte a halál.⁴⁸ Szeptember 2-án temették el Bécs Mauer kerületében, ahol apja és nagyapja is nyugszanak.⁴⁹ Éva nevű nevelt lánya, aki 1947-ben Mayrhofenben ment férjhez egy osztrák főnemeshez, 1951-ben született fiának az ő keresztnévét adta.⁵⁰

Menyhárt Csaba

Magyarország bányászata és a trianoni békeszerződés

Az ország területe 2/3-ának elvesztése hatalmas változásokat eredményezett Magyarország gazdaságában. Írásomban ennek egyik szeletét, a bányászat területén bekövetkezett változásokat igyekszem bemutatni.

A bányászat korabeli fogalma alatt – eltérően a mai terminológiától – a hasznosítható ásványi nyersanyagok termelését és értékesíthető termékké alakítását, azaz a bányák művelését, a termelvény előkészítését és kohászati úton vagy anélkül történő feldolgozását egyaránt értették. A bányászatnak mind az irányítás és igazgatás, mind a hatósági felügyelet vonatkozásában szerves részét képezte a kohászat is, ugyanakkor a külfejtéses művelésű kőbányák¹ és az ún. ásótelepek² nem a bányahatóság, hanem az általános iparhatóság felügyelete alá tartoztak. Sajátos helyzetben volt emellett a sóbányászat, amely állami monopóliumként önálló állami igazgatás alatt állt és nem tartozott sem a bányahatósági, sem az iparhatósági felügyelet alá.

A bányászat és kohászat bányahatósági felügyeletét I. fokon hét Bányakapitányság látta el,³ melyek kerületét 1920 előtt az a mellékelt térkép ábrázolja.⁴

A bányászati termelés bemutatására az 1905–1916. évek eredményeit tartalmazó táblázatok szolgálnak. Az 1. táblázat az ország bányászatának termelési eredményét mutatja be, amely hét bányá-, illetve kohótermék (arany, ezüst, finomításra előállított nyersvas, öntött nyersvas, külföldre szállított vasérc,⁵ feketeszén és barnaszén) adataival jellemezhető,

46 *Magyar Közlöny* 1948. október 31. 1.; november 3. 1.; november 5. 1.

47 *Magyar Közlöny* 1949. január 29. 1.

48 *Kovács Lajos* i. m. 24–25.

49 https://www.findagrave.com/memorial/162077940/von-alfred-drasche_lazar

50 *Gudenus János József*: A magyarországi főnemesség XX. századi genealógiája. IV. kötet. Budapest, 1998. 213.

1 A pontosság kedvéért a 62.929/1919. PM rendelet bányahatósági felügyelet alá rendelte azokat a kőbányákat, amelyek termelése nem került kereskedelmi forgalomba, hanem azt kizárólag kohászati célra hasznosították.

2 Ásótelepeknek nevezték a kavics-, homok- és agyagbányákat.

3 Egyes bányakapitányságok működését az alárendeltségükben működő bányabiztoságok is segítették.

4 Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. VII. k. Bányászat, kohászat, ipar. Budapest, 1898. 42.

5 Utóbbi adatok feltüntetése azért vált szükségessé, mert a magyarországi vasipar kapacitása nem volt elegendő a termelt összes vasérc feldolgozására, ezért annak jelentős részét külföldre kellett szállítani, további feldolgozása érdekében.